

Geliş Tarihi (Received): 3-03-2026
Kabul Tarihi (Accepted): 15-05-2026

Sunu/Presentation

İlhan Başgöz Hoca'yı Anarken

Zafer Önler*

Önler, Z., *Türk Folklor Araştırmaları/Turkish Folklore Research journal*. 2026/. Sayı: 373, XXV-XXIX.
e-ISSN 3023-4670. DOI: 10.61620/tfa.154. <https://turkfolklorarastirmalari.com>

2001-2005 yılları arasında dört buçuk yıl, Van Yüzüncüyıl Üniversitesi'nde çalıştım. Yanlış hatırlamıyorsam 2001 yılında, rektör Yücel Aşkın hocadan, Prof. Dr. İlhan Başgöz'ün üniversitemizde Türk Dili ve Edebiyatı kadrosuna katılacağı haberini aldık. Bu habere çok sevinmiştim. O tarihe değin İlhan Hoca'yla yüz yüze karşılaşmamıştım. Ama bilimsel çalışmalarına hayranlık duyduğum dünya çapında bilinen büyük bir bilim adamıydı. Bölümümüzün kadrosuna katılacak olması, her bakımdan büyük kazançtı.

Bir süre sonra Hoca, gelip göreve başladı. O tarihlerde yaşı sekseni aşındı ama son derece dinç ve enerji doluydu. Hocanın yaşını da düşünerek, bölümümüz lisans sınıflarının çok kalabalık oluşundan dolayı yalnızca yüksek lisans derslerine girmesinin, öğretim elemanları, özellikle araştırma görevlileriyle sohbet etmesinin çok yararlı olacağını düşünüyordum.

---

* Prof. Dr. (Emekli), zaferonler@gmail.com. ORCID ID 0000-0001-8758-7526

Kendisine, lisansta ders vermek isteyip istemediğini sordum. Hoca, ders vermek amacıyla burada olduğunu, lisans öğrencilerin derslerine girmeyi çok istediğini söyledi. Böylece Hoca, yüksek lisansın yanı sıra lisans derslerine de girmeye başladı. Sevinmiştim. Hoca kendisinin tercih ettiğı sınıflarda Halk Edebiyatı derslerini aldı.

Kısa sürede, hocanın öğrencilerce ne kadar çok sevildiğini ve saygı gördüğünü gözlemledim. Yaşına karşın, bölüm elemanları olarak hepimizden daha enerjik olduğunu görüyorduk.

Sabahları sahilde yaptığı yürüyüşleri hayranlık ve gıptayla izliyordum. Bilge insanlarda gözlemlendiğı gibi, kendinden söz etmeyi istemiyordu. Ardında bıraktığı olayları hatırlamak istemiyor izlenimi veriyordu. Geçmişe dönüp bakmak gibi bir tutum içinde değildi. Her şeyi hafızasının derinliklerine gömmüştü. Geçmiş olayları canlı tutmanın anlamsızlığının bilincinde olan bilgece bir tavır içindeydi. Hayatına ve kitaplardan okuduğum olaylara ilişkin sorduğum sorulara, kısa ve kestirme yanıtlar veriyor, pek konuşmak istemiyordu. Ünlü “Dil ve Tarih Olayları” diye bilinen olaylar sonucu, mahkemede tanık olarak dinlenen eski bir sınıf arkadaşı (o tarihte öğretim elemanı) İlhan Bey’in komünist olduğunu söyleyince, hakim tanığa, “komünist olduğunu nasıl anladın? Diye sorunca, Tanık “Öğrenciydik, bir gün puanlı kırmızı bir entari giymiştim, İlhan Bey bana, ‘entarin ne kadar güzel’ dedi. Entarim kırmızı olduğu için öyle dedi. Komünist olduğu için, kırmızı rengi beğenmişti” gibisinden beyanda bulunmuştu. Ben bu olayı sanırım Uğur Mumcu’nun bir kitabında okumuştum. Hocaya takılmak için “Hocam siz kızcağıza kur mu yaptınız yoksa?” dedim, “yok be” dedi, “entari bana komik geldi, ondan söyledim” dedi.

Hocayla söyleşmek huzur verici bir şeydi. Derin bilgisi ve zengin hayat deneyiminden kaynaklanan bir özellik olmalı, onunla günlük, sıradan olaylar üzerinde söyleşirken de çok şey öğrenmiş olurdunuz. Her yaş ve statüdeki insanlarla çok kolay iletişim kurar, sohbet ettiğı insanlara, büyük ya da küçük olsun, onların eşitiymiş gibi bir izlenim verir, ilgiyle dinler, asla üstenci bir tavır takınmaz, her bakımdan çok mütevazı davranırdı. Sükuneti, yumuşak ses tonu ve bilgece tavrı ile insanda saygı ve hayranlık uyandırır, böylece sohbeti âdeta bir ruhsal terapiye dönüşürdü. Onunlayken asla sıkılmazdınız.

Bölüm öğrencilerinden bir grupla bir ara Ahlat gezisi yapmıştık. Orada öğrencilerle kaynaşmasını, hepsiyle nasıl yakından ilgilendiğine, sabrına şahit olmuştum. Sekseni geçkin yaşına karşın, bizimle dağ bayır gezmiş, en ufak bir yorgunluk belirtisi göstermemişti. Hepimiz, dinçliğine, dinamizmine hayranlık duymuştuk.

Üniversitenin prefabrik lojmanlarında komşuyduk. Bölümde, Prof. Süleyman Kayıpov adında, Kırgız vatandaşı bir arkadaşımız da vardı. Halk Bilimi alanında çok yetkin bir bilim insanıydı Kayıpov. Mesleki yakınlığın da etkisiyle İlhan Hocayla iyi de dost olmuşlar, mesleki alanda fikir alışverişinde, sohbetlerde bulunurlardı.

Bir gün bana haber gönderdi “Süleyman Bey ile bu akşam bizim evde pişmaniye yapacağız, ilgi duyuyorsan gel” dedi. Bendeki pişmaniye imgesi belli, “geleceğim hocam”, dedim. Ama şaşırdım da, bildiğimiz pişmaniyeyi yapma fikri nereden aklına geldi hocanın, diye düşündüm.

Akşam gittim. Birkaç kişi daha oturuyorlardı. Meğerse pişmaniye mesaisi çoktan başlamış, oradakilere hocayı sordum. “Süleyman Kayıpov’la mutfakta pişmaniye ile uğraşıyorlar”, dediler. Evde bulunanlar da yapılmakta olan pişmaniyeyi hepimizin bildiği pişmaniye sanıyorlardı.

Bir süre sonra hoca ile Süleyman mutfaktan geldiler. Salona beyaz, temiz bir örtü serildi. Mutfaktan, kalın, gemi halatı görünümünde uzun bir rulo halinde pişmaniye geldi. Süleyman’la birlikte bu ruloyu, eğip, büküp, çekerek işlemeye başladılar. Yoğun güç ve ustalık gerektiren bu işlem bir hayli sürdü. Sonunda kıvama geldiğine karar verdiler.

Sonra bıçakla parçalara ayırıp tabaklara konarak servis edilmeye başlandı. Harika bir lezzeti vardı. Bildiğim pişmaniye ile uzak yakın ilgisi yoktu. İçine neler katılmıştı, bilmiyorum. Formülü yalnızca iki Halk bilimi uzmanınca biliniyordu. Evlere dağılacağımız zaman, ailelerine götürmeleri için herkese bir miktar verildi. Ben de eve pişmaniye rulosundan götürdüm, çok beğenildi.

Öğrencileri de hocayı çok seviyor, derin bir saygı duyuyorlardı. Hocanın öğrencileri olmanın kendileri için büyük şans olduğunun bilincindeydiler.

İnsanı alıp götüreren bir sohbeti vardı. Güncel siyasal olaylardan, politikadan asla söz etmezdi. Herhangi bir ideolojiyle ilgili konuşmazdı. Atatürk’ten, Atatürk’ün

modernleştirme çabalarının anlamından, yararlarından söz ederdi, o da konuyu siz açarsanız. Sakin yumuşak bir ses tonuyla çeşitli konulardan söz ederdi, can kulağıyla dinlenirdi sohbeti.

2005 yılının Kasım ayında Van Üniversitesi'nden ayrılıp, Çanakkale Üniversitesi'ne geçtim. Hoca ayrılmamı hiç istemiyordu; kalmam için beni ikna etmeye çalıştı. Ben Çanakkale'de iken de geri dönmem için bir iki kez telefon etti. Dönemezdim, kabul etmedim. Hoca'yı hep saygıyla ve hayranlıkla anıyorum.

Yaşlılarda genellikle görülen, geçmişinden, yaşantısından uzun uzun söz etme özelliğı Hoca'da yoktu. Hele kendinden söz etmek hiç yoktu. Durgun, rüzgârsız bir deniz kadar sakindi.

Nur içinde uyusun, değıerli, bilge İlhan Başgöz hocam.

Van'da Metin Binici'nin Atasoy Gümüş adlı bir gümüşçü dükkânı vardı. Gümüşten çeşitli takı ve süs eşyaları imal edilirdi. Hoca zaman zaman o dükkana uğrayıp sohbet etmeyi severdi. Bir keresinde kendisiyle orada karşılaşmış, sohbet etmiştik.

FİNANS: Bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI: Yazarlar, bu çalışmayı etkileyebilecek finansal çıkarlar veya kişisel ilişkiler olmadığını beyan eder.

YAZAR KATKILARI: Yazar, makalenin tümünü katkılarıyla oluşturmuştur.

ETİK ONAY BEYANI: Bu çalışmada Yerel Etik Kurul Onayına gerek duyulmamıştır.

VERİ KULLANILABİLİRLİK BEYANI: Bu çalışmada kullanılan verilere yazardan talep üzerine erişilebilir.

FINANCE: No financial support was received for the conduct of this study.

CONFLICT OF INTEREST STATEMENT: The authors declare that there are no financial interests or personal relationships that may influence this study.

AUTHOR CONTRIBUTIONS: The author has contributed to the manuscript in its entirety.

ETHICAL APPROVAL STATEMENT: Local Ethics Committee Approval was not required for this study.

DATA AVAILABILITY STATEMENT: The data used in this study are available upon request from the author.

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

(This work is licensed under a Creative Commons NonCommercial license Attribution International License).